

Град Панчево

**СТРАТЕГИЈА БРИГЕ О МЛАДИМА ГРАДА ПАНЧЕВА 2014 -2017.
„Сигурна полазна тачка за одрастање“**

- Документ је усвојила Скупштина града Панчева, 29. децембра 2014. године -

СТРАТЕГИЈА БРИГЕ О МЛАДИМА ГРАДА ПАНЧЕВА 2014 -2017.
„Сигурна полазна тачка за одрастање“

САДРЖАЈ

1. Увод.....	стр. 3
2. Процес и динамика израде Стратегије и акционог плана и анализа стања.....	стр. 4
2.1. Процес и динамика израде Стратегије и акционог плана.....	стр. 4
2.2. Анализа стања - приоритетни проблеми младих.....	стр. 6
3. Приоритети, области и циљеви стратешке бриге о младима.....	стр. 7
3.1. Приоритетне области стратешке бриге о младима Панчева.....	стр. 7
3.2. Сигурна полазна тачка за одрастање.....	стр. 8
3.3. Циљна група.....	стр. 9
3.4. Принципи Стратегије бриге о младима.....	стр. 10
4. Акциони планови по стратешким областима.....	стр. 11
4.1. Акциони план у области: ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ.....	стр. 11
4.2. Акциони план у области: ЗДРАВЉЕ МЛАДИХ И ОДРАСТАЊЕ.....	стр. 12
4.3. Акциони план у области: БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ.....	стр. 13
4.4. Акциони план у области: ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ.....	стр. 15
4.5. Акциони план у области: УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА.....	стр. 16
4.6. Акциони план у области: АКТИВИЗАМ И ВОЛОНТЕРИЗАМ МЛАДИХ.....	стр. 17
4.7. Акциони план у области: МОБИЛНОСТ И ИНТЕРКУЛТУРАЛИЗАМ МЛАДИХ.....	стр. 18
5. Механизми одрживости спровођења Стратегије и акционог плана бриге о младима града Панчева.....	стр. 21
5.1. Тела и органи задужени за младе на нивоу локалне самоуправе.....	стр. 22
5.2. Институционалне структуре учешћа младих.....	стр. 23
5.3. Организације младих и за младе и локална кровна организација младих.....	стр. 23
5.4. Финансирање Стратегије.....	стр. 23
5.5. Сервиси и простор за младе.....	стр. 25
5.6. Стандарди и омладински рад.....	стр. 26
5.7. Информисање младих.....	стр. 28
5.8. Истраживања о младима.....	стр. 28
5.9. Мониторинг и евалуација спровођења Стратегије.....	стр. 29
6. Учесници у процесу израде Стратегије бриге о младима града Панчева 2014-2017.	стр. 29

СТРАТЕГИЈА БРИГЕ О МЛАДИМА ГРАДА ПАНЧЕВА 2014 -2017. „Сигурна полазна тачка за одрастање“

1. Увод

Документ који је пред вама, укључује препоруке добијене из резултата истраживања о успешности реализације претходне Стратегије бриге о младима града Панчева, обухвата нове предлоге за развој локалне политике у овој области добијене кроз транспарентан и партиципативан процес и представља корак даље у стратешкој, организованој и одговорној бризи о младима нашег града.

Прва Стратегија бриге о младима општине Панчево 2007-2012. креирана је и усвојена у време када Република Србија није имала ресорно Министарство у овој области, ни националну Стратегију бриге о младима. Иницијатива за одговорном бригом о младима нашег града регулисаном оваквим документом, потекла је од групе младих активиста, који су својом енергијом, упорношћу и ентузијазмом показали да град Панчево има одговорне и освешћене младе људе, који су спремни да активно учествују у развоју и унапређењу локалне омладинске политике. О томе да ситуација није другачија ни данас, након имплементације стратегије и евалуације њене успешности, говори велики број младих појединаца, представника удружења и неформалних група младих и за младе, установа и институција, стручњака у омладинском раду и других заинтересованих и одговорних страна, које су се укључиле у креирање нове Стратегије бриге о младима града Панчева 2014-2017.

Имајући увид у развој, имплементацију и праћење стратегија за младе на националном, покрајинском и локалним нивоима, Панчево, као пионир у овој области, и даље остаје пример добре праксе, доприносећи развоју великог броја услуга и програма за младе и улагањем у њих, у жељи да обезбеди сигурну полазну тачку за одрастање нових генерација младих Панчеваца и Панчевки.

Термини који се у овом документу односе на положаје, професије, односно занимања у мушком роду, подразумевају исте термине у женском роду.

2. Процес и динамика израде Стратегије и акционог плана и анализа стања

2.1. Процес и динамика израде Стратегије и акционог плана

Процес израде новог стратешког документа бриге о младима града Панчева за период од 2014. до 2017. године је био отворен, демократичан и укључио је велики број младих и других одговорних и заинтересованих страна – представника удружења и неформалних група, подмладака политичких партија, младих појединаца, али и представника установа, институција и самосталних стручњака у области бриге о младима. Процесом су координирали Канцеларија за младе града Панчева и Дом омладине Панчево, уз сталну сарадњу и подршку Секретаријата за јавне службе и социјална питања Градске управе града Панчева и члана Градског већа задуженог за младе. Иако се процес одвијао у периоду вишеструких промена у локалним структурама власти, спроведен је до краја уз континуирану сарадњу, поштујући принципе транспарентности и партиципативности.

Кораци у изради новог стратешког документа бриге о младима и акционог плана града Панчева били су:

- Након истека Стратегије бриге о младима општине Панчево 2007-2012, првог стратешког документа нашег града у овој области, урађено је истраживање о реализацији и ефектима стратегије и направљен извештај са препорукама за наредни период;
- На основу препорука из евалуације прве Стратегије, дефинисане су приоритетне области за нови документ, које су служиле као оквир за даљи рад;
- Објављен је јавни позив за формирање радних група за израду предлога акционих планова нове Стратегије, на који су се јавили представници удружења младих и за младе, неформалних група, млади појединци, млади стручњаци и омладински радници, представници установа који се баве младима;
- Овако формиране радне групе, радиле су на предлозима акционих планова, у областима образовања, запошљавања, здравља и одрастања, безбедности, волонтеризма и активизма, мултикултуралности, мобилности и учешћу младих у доношењу одлука;
- Представници Канцеларије за младе и Дома омладине радили су на обради ових предлога и осталих препорука који се налазе у овом стратешком документу;
- Направљен је предлог текста Стратегије бриге о младима града Панчева 2014-2017, о чијим евентуалним допунама се разговарало на јавној панел дискусији, организованој у оквиру обележавања Међународног дана младих у Панчеву, 12. августа 2014. године у дворани Аполо;
- Након ове дискусије и конференције, уследио је период у ком је текст Стратегије био доступан и отворен за додатне сугестије, после чега је коначно уобличен и предложен Скупштини града Панчева, на разматрање и усвајање.

2.1.1. Истраживање и извештај о реализацији Стратегије бриге о младима општине Панчево 2007-2012.

Извештај о реализацији Стратегије бриге о младима општине Панчево 2007-2012. године, настао је у оквиру пројекта "ОПА 2012.", који је Град Панчево подржао и финансирао у оквиру Конкурса за реализацију Стратегије бриге о младима Панчева у 2012. години.

Стратегија бриге о младима Панчева истекла је крајем 2012. године, те се пред крај истека и током 2013. године вредновао досадашњи развој, реализација, доприноси и изазови панчевачког стратешког документа за младе, али и трасирали почетни правци Стратегије за младе, за будући период. Читав подухват захтевао је независну, екстерну евалуацију, преглед документације, истраживање и укључивање заинтересованих и одговорних за развој младих Панчева. Пројекат "ОПА 2012." је то обухватио, а њим је руководио и извештај саставио Ненад Малетин, у то време независни стручњак у области омладинске политике, а сада директор Дома омладине Панчево.

У циљу састављања овог извештаја, коришћено је више метода анализе стања младих и истраживања о реализацији Стратегије бриге о младима Панчева.

2.1.1.1. Радионице са фокус групама

Током испитивања ставова, реализоване су радионице на којима је рађено са следећим фокус групама:

- Фокус група *МПАДИ*, који нису друштвено ангажовани;

Место и време одржавања: Рекреативно-едукативни камп "Друштво у природи", Школско-рекреативни центар "Чардак", Делиблатска пешчара, 29. август 2012. године;

Учесници: 20 средњошколаца и средњошколки Панчева;

- Фокус група *МЛАДИ АКТИВИСТИ*, чланови и чланице ОЦД и неформалних група младих;

Место и време одржавања: Омладински ресурсни центар града Панчева, 26. септембар 2012. године;

Учесници: 22 представника из 14 организација младих и неформалних група;

- Фокус група *Чланови и чланице ПОДМЛАДАКА ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА*;

Место и време одржавања: Омладински ресурсни центар града Панчева, 22. септембар 2012. године;

Учесници: 13 представника из 6 политичких странака из Панчева;

Током радионица, учесници су дали корисне информације и оцене Стратегије, кроз процес који је имао следеће елементе:

- Излистати позитивне и негативне стране досадашње Стратегије бриге о младима Панчева, кроз преглед њених приоритетних области;
- Дефинисати циљну групу – ко су млади са којима радимо, који млади су на маргини;
- Дефинисати кључне проблеме младих;
- Оценити од 1 до 5 досадашњу Стратегију и стање младих, према принципима Националне стратегије за младе;
- Рангирати приоритетне области будуће Стратегије, према њиховој важности за развој и унапређење положаја младих.

2.1.1.2. Дубински интервјуи са запосленима у телима, институцијама и установама за младе

Са запосленима у институцијама, установама и телима, којима су млади у опису посла, реализовано је 12 интервјуа - са Градским већем, Градском управом и установама и институцијама чији је оснивач град Панчево.

Током интервјуисања, запослени у области бриге о младима осврнули су се на следећа питања:

- Добре и лоше стране досадашње Стратегије бриге о младима Панчева,
- Млади са којима радите и њихови кључни проблеми,
- Оценити оценама од 1 до 5 реализацију локалне Стратегије и стање младих према принципима националне Стратегије за младе,
- Рангирати приоритетне области будуће Стратегије,
- Извештаји и истраживања о младима које радите и можете поделити.

2.1.1.3. Преглед документације

Истраживање је обухватило преглед документације одговорних страна за развој младих и актера омладинске политике.

Прегледани су годишњи извештаји Градске управе у области бриге о младима, за период од 2007. до 2012. године, али и други извештаји јединица Градске управе, нарочито Одсека за управљање људским ресурсима.

Поред наведених извештаја, као важан сегмент истраживања, нарочито за предлагање будућих области Стратегије бриге о младима, у обзир су узете друге развијене градске Стратегије. Као секундарни подаци, коришћени су доступни извештаји установа/институција из области здравља младих, конфликта са законом и социјалне заштите, интернет презентације установа/институција, као и чланци локалног листа "Панчевац".

2.2. Анализа стања - приоритетни проблеми младих

Анализом стања младих, утврђени су бројни проблеми са којима се сусрећу млади Панчева, од којих су најприоритетнији за решавање проблеми у следећим областима:

Образовање младих:

- Неравноправност, неједнака доступност и недовољно развијена инклузија у систему школовања;
- Проблем превременог напуштања система школовања младих;
- Недовољна подршка развоју неформалног образовања и перманентног и целоживотног учења;
- Недостатак системског приступа развоју кључних компетенција младих и одраслих који раде са младима у систему формалног и неформалног образовања;

Здравље младих и одрастање:

- Негативан утицај околине на одрастање, социо-психолошко и психо-физичко здравље младих;
- Недовољна укљученост родитеља и школског система у проблеме који настају током психо-физичког одрастања младих;
- Раширеност проблема болести зависности и угроженог репродуктивног здравља код младих;
- Недостатак системске подршке програмима пружања адекватних услуга у циљу превенције у области здравља и одрастања.

Безбедност младих:

- Повећан степен криминала код младих;
- Повећан степен насиља међу младима и према младима;
- Ризично понашање младих у саобраћају;
- Недостатак системског приступа у раду са младима и стандардизације у погледу безбедности младих;

Запошљавање младих:

- Недостатак могућности да млади стекну прво радно искуство;
- Неинформисаност младих о могућностима samozапосљавања;
- Погрешан избор школовања или занимања, услед неинформисаности младих;
- Недостатак системске подршке програмима запошљавања и samozапосљавања младих.

Учешће младих у доношењу одлука:

- Искљученост младих из процеса доношења одлука;
- Недодостатак једноставнијег и отворенијег система приступа приликом предлагања решења за одређени проблем младих;
- Неупућеност младих у процесе одлучивања и неинформисаност о органима који доносе одлуке за младе;
- Незаинтересованост младих за укључивање у процесе доношења одлука.

Активизам и волонтеризам младих:

- Непрепознавање волонтеризма-волонтерски рад се не вреднује на адекватан начин;
- Непостојање адекватних простора за младе;
- Недостатак адекватне системске подршке цивилном сектору младих и за младе;
- Слаба повезаност и умреженост цивилног сектора младих и за младе, међусобно и са јавним сектором.

Мобилност и интеркултурализам младих:

- Неуједначене и неприступачне цене превоза за младе, на градском, међуградском и међумесном нивоу;
- Неуједначена фреквентност линија превоза за младе, на градском, међуградском и међумесном нивоу;
- Недостатак приступачних могућности за младе да путују ван свог града;
- Недовољна повезаност и интеракција међу младим припадницима различитих националних заједница;
- Недостатак простора за младе са могућношћу коришћења смештајног капацитета;

3. Приоритети, области и циљеви стратешке бриге о младима

Младима је неопходна подршка, поготово зато што није реч само о њиховом бољем животу, већ и о будућности развоја локалне заједнице. Системска, организована и стална подршка младима, доприноси осигуравању стабилније и развијеније заједнице, у економском, социјалном и сваком другом смислу, те се стварају услови који младима дају могућност да свој даљи лични и професионални развој виде управо у оквиру своје локалне заједнице. Стратегија бриге о младима представља, пре свега, широки консултативни процес приликом њене израде, а затим и документ којим се одређује оквир деловања, конкретне мере и циљеви, са дефинисаним роковима и странама одговорним и задуженим за спровођење предложених активности, а израђен је у партнерству са свим одговорним и заинтересованим странама у циљу одрживости, транспарентности и демократичности процеса његовог доношења. Интерес Стратегије бриге о младима, креиране у сагласју свих заинтересованих страна, је да све јединице државне управе и локалне самоуправе, сва удружења грађана и остали субјекти друштвене заједнице, попут верских и мањинских заједница, подмладака политичких странака, омладинских организација цивилног друштва, неформалних група и организација младих и за младе, установа, институција и медија, међусобном сарадњом и заједничким деловањем допринесу постизању заједничких циљева, који се односе на:

- ОБЛАСТИ - Дефинисати задатке појединих ресора, надлежних тела, управа, организација и установа у испуњењу међународних, моралних, уставних и законских обавеза у вези са младима;
- ПРИНЦИПЕ - Побољшати квалитет живота младих, уважавајући њихове интересе, а према европским стандардима и успешним искуствима из региона, укључити што већи број младих у процесе одлучивања, нарочито о потребама и проблемима младих и подмладити управљачке структуре друштва;
- КОМЕНАЦМЕНТ - Мобилисати све потенцијале у друштву, посебно младе и најкреативније чланове заједнице, за стварање нових материјалних и духовних вредности, за отворени и самоодрживи развој, активну улогу у процесу европских интеграција, развитка демократског друштва и правне државе, стварањем услова за афирмацију младих, смањити њихово иселјавање, изградити конструктиван и партнерски однос са омладинским организацијама и јединицама државне управе и локалне самоуправе у остваривању циљева за добробит младих људи у друштву.

3.1. Приоритетне области стратешке бриге о младима Панчева

У оквиру процеса анализе стања младих и вредновања предходне Стратегије бриге о младима Панчева утврђене су нове приоритетне области бриге о младима и то:

1. образовање младих
2. здравље младих и одрастање
3. безбедност младих
4. запошљавање младих
5. активно учешће младих у одлучивању
6. волонтеризам и активизам младих
7. мобилност и интеркултурализам младих

У свим областима Стратегије, неопходно је на нивоу локалне самоуправе:

- Осигурати координацију и сарадњу међу свим субјектима који пружају услуге и програме за младе;
- Ускладити услуге и активности за младе са њиховим потребама и организовати у периодима који им одговарају;
- Обезбедити отворен, доступан и младима пријемчив простор, као предуслов континуираног пружања услуга за младе и повећања активног учешћа младих;
- Унапредити разумевање тржишта међу пружаоцима услуга, с обзиром на то да су односи са корисницима, комуникације, простор и квалитет услуга важни елементи успеха;
- Обезбедити компетенције за омладински рад код оних који раде са младима;
- Унапредити капацитете и механизме за прикупљање података и праћење;
- Изградити капацитете путем укључивања обука;

- Осигурати континуитет услуга и програма које се пружају;
- Обезбедити редовне процене квалитета услуга и програма у правцу континуираног унапређења и прилагођавања потребама младих;
- Информисати, едуковати и саветовати младе.

На радионицама где су испитиване фокус групе младих и кроз дубинске интервјуе са запосленима у институцијама, телима и установама за младе, учесници истраживања су дебатовали на тему приоритетних области нове Стратегије, а све предложене области рангиране су на следећи начин:

1. образовање,	8. екологија и одрживи развој,	15. НВО инкубатор,
2. здравље,	9. волонтеризам и активизам,	16. породица,
3. безбедност,	10. мобилност,	17. друштвени живот,
4. запошљавање,	11. конфликти са законом,	18. посебна брига и нега,
5. учешће младих у одлучивању,	12. култура,	19. интеркултурализам и сарадња,
6. информисање,	13. слободно време,	20. емоционални развој младих.
7. становање,	14. спорт,	

Као важне области препознате су *Емоционални развој младих*, *Посебна брига и нега*, *Породица*, те је уместо њих, области здравља придодата област одрастања, у којој ове теме морају имати важно место. Област *Безбедност младих* подразумева општу безбедност младих, починоце кривичних дела, али и жртве, тако да област конфликта са законом не мора бити посебно издвојена и не налази се у предлогу, јер је третира област безбедности.

Област *Слободно време* је веома ниско рангирана и зато се не налази у предлогу приоритетних области. Кроз стратешку бригу о младима, у оквиру слободног времена треба понудити квалитетно неформално образовање, могућности за запошљавање, активизам и волонтеризам, тако да је ова област покривена кроз друге области.

Уколико *Информисање младих* посматрамо као метод који је важан у свакој области, не мора се наћи као приоритетна област већ метод који је проретет у свакој области, али је неопходно да се кроз област активизма настави са подршком омладинским медијима.

Област *Становање*, иако према рангирању учесника заузима веома високо место, није кандидован као проретет на локалном нивоу, јер локална Стратегија нема много могућности да утиче на овај проблем. Ово је област којом се треба бавити национална Стратегија бриге о младима. *Екологија и одрживи развој* треба да буду приоритетна област у оквиру развоја активизма и волонтеризма, јер ће млади управо тако и одговорати на проблеме које препознају у овој области. Еколошке проблеме ће решавати нека будућа еколошка Стратегија, а кроз Стратегију бриге о младима важно је да се утиче на развој свести младих о здравим стиливима живота, унапређење знања и вештина, изгрању ставова о екологији, што се може спроводити кроз области здравља, образовања, активизма и волонтеризма.

Култура и спорт третирају се градским Стратегијама креираним посебно за ове две области, у којима су препознати млади, а које су израђене и усвојене на отворен и демократски начин, те оне већ покривају приоритетне области за унапређење квалитета живота младих, кроз развијене мере које одговарају на изазове и проблеме младих. Стога, ова Стратегија за младе града Панчева не мора посебно развијати области спорта и културе, али су ипак оне у специфичним сегментима обухваћене кроз области здравља и одрастања, активизма и волонтеризма, мобилности и интеркултурализма.

3. 2. Сигурна полазна тачка за одрастање

Ова стратегија усмерена је ка младима већ од 13 до 30 година и одговара на потребе младих данашњице и изазове са којима они морају да се суоче, а то су:

- Хватање у коштац са променама, што захтева флексибилност, прилагодљивост и покретљивост,
- Проналажење сигурне "почетне тачке", засноване на вредностима, самосвести и самопоуздању,
- Конструктивна контрола технолошког напретка кроз приступ новим знањима и вештинама,
- Борба против изолованости, кроз развој осећаја припадности и идентитета, стицање признатог места у друштву,
- Стицање осећаја корисности кроз допринос развоју локалне и шире заједнице,
- Увиђање важности сарадње и тимског рада.

3.3. Циљна група

Младост, као животно раздобље, различито је одређено и дефинисано од стране различитих светских, европских и националних институција и организација. Кад се говори о младима у Европи, углавном се мисли на узраст између 15 и 24 године. Република Србија сматра младима особе у животном раздобљу од 15 до 30 година, јер се раздобље младости у већини случајева продужава, због дужег трајања образовања и отежаног запошљавања, што одлаже одрастање и друштвену независност. Са друге стране, услед непостојања стратешког документа бриге о деци, деца и млади основношколског тинејџерског узраста нису обухваћена стратешком бригом овог типа, а сви смо сведоци да, последњих година, прелазак из дечијих година у раздобље младости почиње све раније. Стога се и Стратегија бриге о младима града Панчева односи на деловање за добробит младих узраста од 13 до 30 година.

Млади људи којима се бави Стратегија бриге о младима града Панчева живе на територији града Панчева, различитог су социјалног и друштвеног статуса, као и националне, верске, сексуалне, политичке и друге оријентације. Млади људи у Панчеву су особе са функционалним сметњама, млади удружени у неформалне групе, млади у удружењима грађана, омладинским организацијама, клубовима, млади у систему школовања и ван њега, запослени и незапослени млади, млади родитељи, као и сви други активни и пасивни млади појединци у нашој локалној заједници.

3.3.1. Једнаке шансе за све младе

Најмлађи испитаници виде просечну младу особу као средњошколца коме је важно пријатељство, породица и љубав. Важна им је забава, музика, "блеја", распуст, журке. Често су револтирани и имају потребу да буду поштовани од стране старијих. Образовање и запошљавање, које старији и стручњаци стављају на прво место, средњошколци често не препознају као важне и углавном су фокусирани на свакодневне животне и развојне проблеме адолесцената. Док обрнуто, старији млади не виде проблеме одрастања и адолесценције.

Према речима испитаника, млади који треба да буду препознати кроз Стратегију, као публика или корисници одређених услуга у граду, могу се описати на следећи начин:

- најчешће су средњошколци,
- студенти или незапослени;
- пасивни су по питању друштвеног живота и ангажовања;
- немају контакт са другачијима;
- недоступни су им програми за младе;
- не знају како да реше проблем загађења;
- сматрају да немају сигурну будућност без учлањења у политичку партију;
- имају времена за рекреацију и бављење спортом;
- имају право на регресирани превоз, уколико студирају на буџету;
- воле да возе бицикл;
- необавештени су;
- једу брзу и нездраву храну;
- иду у кладионицу и често су на Фејсбуку;
- не "стартују" девојке/младиће када изађу у град и ретко током изласка започињу комуникацију ако не познају саговорника;
- конзумирају цигарете и алкохол;
- воле изласке и често су у Београду;
- веома мало путују.

Осетљиве групе младих, ка којима треба посебно усмерити циљеве Стратегије, те им омогућити да имају једнаке шансе и могућности јер су на маргини, су:

- Млади са села;
- Млади пољопривредници и предузетници;
- Млади са инвалидитетом;
- Млади са проблемима зависности;
- Млади у сукобу са законом;
- Млади ван система (деца улице, млади без докумената, млади ван система школовања);
- Млади са тешким социјалним сататусом;
- Млади припадници ЛГБТ популације;
- ХИВ позитивни млади;
- Субкултуре младих (Алтернативна сцена, Металци, Скинери, Хипстери, Навијачи, Скејтери, Бајкери и др.);
- Млади припадници мањинских националних заједница;
- Млади без родитељског старања;
- Млади активни у верским заједницама;
- Млади атесити;
- Млади активни у политичким партијама;
- Младе (посебно малолетне) труднице;
- Млади родитељи,
- Младе жене (нарочито оне које припадају још некој од наведених осетљивих група).

3.4. Принципи Стратегије за младе

Усвајањем принципа, локална Стратегија се хармонизује са националном и доприноси развоју младих одговорних према себи, другима и друштву. Неопходно је усвојити следеће принципе, при развоју, реализацији и праћењу Стратегије бриге о младима:

- **Поштовање људских права** – Обезбедити да сви млади имају иста права без обзира на пол, род, расну и националну припадност, религијско и политичко опредељење, сексуалну оријентацију, социјални статус, као и функционалне сметње (инвалидитет). Обезбедити равноправне могућности за развој младих засноване на једнаким правима, а у складу са потребама, сопственим изборима и способностима.
- **Равноправност** – Омогућити да сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, целоживотно учење, запошљавање у складу са сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбедити поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбедности, личног и друштвеног развоја младих.
- **Одговорност** - Подстицати и развијати одговорност лица која раде са младима, као и одговорност младих у односу на њихове обавезе.
- **Доступност** - Препознати и уважавати потенцијале младих као важан друштвени ресурс, исказати поверење и подршку младих - млади знају, могу, умеју и хоће. Обезбедити услове за очување здравља младих и квалитетно провођење слободног времена. Афирмисати и стимулисати увођење и развијање инклузивног образовања на свим нивоима.
- **Солидарност** - Развијати међугенерациску солидарност и улогу младих у изградњи друштва. Подстицати све облике солидарности, културе ненасилја и толеранције међу младима.
- **Сарадња** - Подржавати и обезбеђивати слободу удруживања и сарадње са вршњацима, подстицати међугенерациску сарадњу на локалном, националном и међународном нивоу.
- **Активно учешће младих** - Обезбеђивати подршку младима како би учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.
- **Интеркултурализам** - Омогућавати поштовање различитости у свим областима људског живота, толеранције, као и афирмације уметничких и креативних приступа усмерених на неговање и развијање интеркултуралног дијалога међу младима. Промовисати дијалог као процес у којем млади јачају своју спремност, разумевање и уважавање различитости, као и неговање заједничких вредности.
- **Целоживотно учење** - Промовисати целоживотно учење којим се афирмише знање и омогућава стицање способности за његову практичну примену. Обезбеђивати повезивање формалних и неформалних облика образовања и развијање и успостављање стандарда у образовању.
- **Заснованост** - Обезбеђивати да приказ стања о положају младих, циљеви и мере буду засновани на утемељеним и релевантним подацима и резултатима истраживања.

4. Акциони планови по стратешким областима

4.1. Акциони план у области: ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Препознати проблеми:

- Неравноправност, неједнака доступност и недовољно развијена инклузија у систему школовања;
- Проблем превременог напуштања система школовања младих;
- Недовољна подршка развоју неформалног образовања и перманентног и целоживотног учења;
- Недостатак системског приступа развоју кључних компетенција младих и одраслих који раде са младима у систему формалног и неформалног образовања;

Акциони план				
Потребе	Циљеви	Мере	Индикатори (показатељи) успешности	Одговорни за спровођење
Равноправност, једнакоступност и инклузивност у образовању и превенција превременог напуштања система школовања	<ul style="list-style-type: none"> - Спречити превремено напуштање школе и пружити економски и социјално слабој деци и младима сваку врсту помоћи и подршке за продужетак школовања и добијање дипломе; - Унапредити евиденцију локалних служби и смањити број „невидљиве“ деце; - Унапредити систем информисања родитеља и младих о правима и могућностима на образовање; - Обезбедити програме и подршку активностима са циљем инклузивности и једнакоправности; - Учинити образовање доступно свим младима у сваком смислу; 	<ul style="list-style-type: none"> - Истражити услове и проблеме који наводе ученике на напуштање школе; - Обезбедити помоћ младима, који су у ризику од напуштања школовања, да продуже са школовањем; - Пружити „другу шансу“ младима за наставак школовања и добијање дипломе; - Изградити ефикасан систем локалних служби за евидентирање, праћење, координацију, информисање и помоћ „невидљивој“ деци и младима; - Покретање дугорочних стручних образовних програма о инклузији и једнакоправности; - Увођење педагошког и персоналног асистента за теренски рад; - Отварање дејих и омладинских клубова у мање урбаним срединама за програме инклузије; - Подстицање реализације инклузивних програма у институцијама културе, уметности информисања и спорта; - Посебне мере подршке младим мајкама, младим женама са села, младим ромкињама и другим младим женама, посебно онима које припадају некој осетљивој групи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Разлика у броју ученика који тренутно напуштају образовни процес и броја ученика који су током ранијих година то чинили; - Број ученика који је искористио „другу шансу“; - Број акција које свака појединачна школа организује ради спречавања одустајања деце од даљег образовања; - Број покренутих програма који имају за циљ обуку стручњака, запослених у образовним установама, обуку вршњака о социјалној инклузији, правима на образовање и подршци младима из осетљивих група; - Дефинисани услови за ангажовање персоналних и педагошких асистената; - Број села и месних заједница у којима су покренути програми или клубови за младе; - Број програма образовних, културних и спортских установа који су израђени у складу са принципима социјалне инклузије; - Број акција и нових мера, као и број младих који користе те мере, како би учинили образовни процес доступнији свима; - Број инклузивних образовних планова за све ученике; - Број публикација, водича, трибина на тему права на образовање, за ученике, родитеље и уопште ширу јавност; - Број едукативних програма за ученике и број ученика који похађају те програме, а који се тичу инклузије, једнакоправности и толеранције; - Број различитих асистивних технологија које су пружене особама са тешкоћама у развоју; 	<p>Надлежни Секретаријати Градске управе града Панчева, Канцеларија за младе, Савет за младе, основне и средње школе</p> <p>- службе стручних сарадника у школама, Дом омладине Панчево, Омладински ресурсни центар, Центар за социјални рад, организације цивилног друштва, интересорна комисија, институције за културу, уметност, информисање и спорт, Национална служба за запошљавање;</p>
Подршка развоју неформалног образовања и перманентног и целоживотног учења	<ul style="list-style-type: none"> - Развити интегрисан систем подршке и размене формалног, неформалног и информалног образовања; - Промоција концепта и подстицање перманентног и целоживотног образовања; 	<ul style="list-style-type: none"> - Курсеви за доквалификацију младих старијих од 25 година; - Подршка града, у финансијском смислу, особама који се одлуче да наставе школовање након 25. године; - Подршка сваком виду вршњачких едукација и рада по принципу „Млади 	<ul style="list-style-type: none"> - Број конкурса и пројеката подржаних од стране Града; - Број програма вршњачке едукације које су спроведене на тему креативног коришћења слободног времена; - Број програма реализованих независно од Градске управе, а у циљу унапређења образовања ученика и студената у Панчеву; - Број реализованих курсева за доквалификацију младих старијих 25 година; 	

	- Пружање подршке програмима креативности, иновативности и предузимљивости, као и коришћења информационих технологија;	младима“; - Промовисање и подржавање програма неформалног образовања које спроводе организације младих и за младе; - Различити пројекти и конкурси који промовишу неформално образовање и целоживотно учење;	- Број програма финансијске помоћи младима које желе да наставе школовање после 25. године; - Број младих које користе овакву врсту помоћи;	
Унапређење међусекторске сарадње, комуникације и информисања младих	- Едукација организационих/менаџерских кадрова за реализацију и подршку вршњачке едукације и омладинских пројеката; - Подстицање развоја кључних компетенција код младих; - Јачање капацитета институција и организација за примену програма развоја кључних компетенција; - Изградња мултидисциплинарног пресека разних Стратегија и систем повезивања и размене разних сектора који се баве младима; - Израда и примена стандарда квалитета у професионалном раду са младима;	- Подстицање заједничке сарадње и повезивање свих сектора у решавању проблема младих у Панчеву (нпр. редовни састанци и координација); - Обезбеђивање адекватног простора, ради заједничког рада свих сектора; - Додатна едукација кадрова ангажованих у раду са младима и кадрова у организацијама цивилног друштва на тему педагогије и омладинског рада, који кроз ту едукацију нису прошли током образовања; - Препознавање и активно учешће свих актера образовног процеса, ради развоја кључних компетенција младих у свим образовним институцијама;	- Меморандуми о сарадњи различитих установа из различитих сектора; - Број ситуација које су разрешене сарадњом свих сектора; - Број локација који је доступан свим секторима ради олакшане заједничке сарадње; - Број едукативних програма за наставнике и особе које раде са младима у ОЦД на тему побољшања педагошког рада са ученицима; - Број истраживања који су реализовани на тему професионализације кадрова у свим институцијама које се бави образовањем младих; - Број акредитованих организација младих и организација за младе од стране НАПОР асоцијације, а које нуде програме неформалног образовања; - Број обука, лиценци и сертификата у области подизања компетенција у омладинском раду;	

4.2. Акциони план у области: ЗДРАВЉЕ МЛАДИХ И ОДРАСТАЊЕ

Препознати проблеми:

- Негативан утицај околине на одрастање, социо-психолошко и психо-физичко здравље младих;
- Недовољна укљученост родитеља и школског система у проблеме који настају током психо-физичког одрастања младих;
- Раширеност проблема болести зависности и угроженог репродуктивног здравља код младих;
- Недостатак системске подршке програмима пружања адекватних услуга у циљу превенције у области здравља и одрастања.

Акциони план				
Приоритети	Циљеви	Мере	Индикатори (показатељи) успешности	Одговорни за спровођење
Социо-психолошко здравље младих	- Укључивање родитеља/старатеља и професора као значајне стране која утиче на процес формирања личности и развоја животних ставова младих; - Борба против негативног утицаја	- Подршка спровођењу едукативних и рекреативних програма за младе; - Увођење услуге квалитетног и иновативног саветодавног рада намењеног младима и родитељима; - Иновирање и промоција постојећих програма превентивне заштите у области превенције	- Остварени циљеви програма, квалитет стеченог знања, промена мишљења и понашања младих; - Формирано квалитетно саветовалиште за младе, позитивни резултати након периодичних евалуација које анонимно попуњавају корисници саветовалишта и мониторинга који врше еминентни стучњаци; - Остварен позитиван утицај на мишљење и понашање	Град Панчево-Градска управа, Канцеларија за младе, Дом омладине, Омладински центри и клубови, установе и институције, Завод за јавно здравље, Здравствени центар, Саветовалиште за младе, Центар за социјални рад, цивилни сектор, стручни сарадници у

	окоline на развијање табуа, предрасуда, комплекса и формирање лоших животних вредности и лоших узора; - Организовано квалитетно испуњено слободно време младих; - Борба против насиља и мобинга; - Борба против трговине људима кроз превенцију и подршку жртвама;	свих облика насиља код младих и превенције трговине људима; - Подршка пројектима који промовишу здраве стилове живота и пружају квалитетну алтернативу за провођење слободног времена младих; - Подршка програма, пројеката, информативних и едукативних кампањи које на иновативан начин укључују и родитеље, професоре, наставнике и омладинске раднике; - Подршка пројектима који се баве родно заснованим насиљем, партнерским насиљем и насиљем у породици, који имају за циљ едукацију младих и рад на превенцији;	младих, као и успешно развијање исправних ставова о здравим стиливима живота; - Број заинтересованих младих за постојеће програме превентивне заштите;	овој области, Секретаријат за јавне службе и социјална питања Градске управе града Панчева;
Психо-физичко здравље младих	Примарна превениција и секундарна подршка младима у вези са проблемима болести зависности (дрога, алкохол, дуван, електронски уређаји, коцкање), HIV/AIDS и репродуктивног здравља (ППБ), исхране, личне хигијене, утицаја животне средине на здравље;	- Подршка програмима који подразумевају вршњачку едукацију и принципе неформалног образовања; - Подршка програмима и пројектима који обухватају широко конципиране кампање и укључивање медија; - Подршка кампањама препознавања проблема болести зависности, очувања репродуктивног здравља и превенције HIV/AIDS, као и утицаја загађења животне средине, нездраве исхране и физичке неактивности на здравље младих;	- Остварен позитиван утицај на мишљење и понашање младих, као и успешно развијање исправних ставова о здравим стиливима живота; - Број заинтересованих младих за постојеће програме превентивне заштите;	Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, Дом омладине, установе и институције, Секретаријат за јавне службе и социјална питања Градске управе града Панчева, цивилни сектор, стручни сарадници у овој области, медији;
Унапређење међусекторске сарадње, комуникације и бољег информисања младих	- Редовно обезбеђивање свих ресурса за спровођење програма побољшања услова за здраво одрастање младих; - Умрежен рад јавног и цивилног сектора у унапређењу услова за развој програма и услуга у области здравља младих;	- Обезбеђивање адекватних простора и јачање капацитета људских ресурса за квалитетно спровођење програма и услуга у области здравља и одрастања младих; - Потписивање меморандума о сарадњи који дефинише заједнички рад свих одговорних и заинтересованих страна; - Подршка програмима унапређења компетенција младих и омладинских радника у овој области, подршка програмима сензибилизације запослених у институцијама које раде са младима, на теме значајне за квалитетно одрастање младих.	- Обезбеђени физички (адекватне просторије) и виртуелни (онлајн презентације, кампање, едукативни портали) простори потребни за квалитетно спровођење саветовалишта и других услуга за младе у овој области; - Број потписаних и испоштованих меморандума о сарадњи и број заједнички остварених програма и пројеката; - Број оснажених младих и омладинских радника за пружање услуга у овој области;	Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, Дом омладине, установе и институције, Завод за јавно здравље, Здравствени центар, Саветовалиште за младе, Центар за социјални рад, Секретаријат за јавне службе и социјална питања Градске управе града Панчева, цивилни сектор;

4.3. Акциони план у области: БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ

Препознати проблеми:

- Повећан степен криминала код младих;
- Повећан степен насиља међу младима и према младима;
- Ризично понашање младих у саобраћају;
- Недостатак системског приступа у раду са младима и стандардизације у погледу безбедности младих;

Акциони план				
Приоритети	Циљеви	Мере	Индикатори (показатељи) успешности	Одговорни за спровођење
Превенција криминала код младих	- Превенција криминалитета и малолетничке делинквенције; - Освешћивање младих у вези са криминалитетом;	- Информисање и едукација младих путем радионица, семинара, јавних догађаја, медија, о узроцима, превенцији и последицама криминогеног понашања; - Информисање и едукација младих о штетним ефектима злоупотребе психоактивних супстанци, путем кампањи и едукативних програма; - Психолошке радионице и програми развоја социјалних вештина, вештина поступања са емоцијама;	- Смањење стопе малолетничке делинквенције; - Унапређење знања, вештина, ставова младих о криминогеном и деликвентном понашању; - Број информативних и едукативних садржаја;	
Превенција насиља код младих	- Освешћивање младих о насиљу; - Превенција насилног понашања код младих;	- Информисање младих о врстама насиља, како га препознати и реаговати на насиље, о личним карактеристикама жртве и насилника као и структуре њихове интеракције (путем радионица, јавних догађаја, и сл.); - Програми повећавања асертивности потенцијалне жртве или емпатичности насилника, уз активније ангажовање образовних установа и шире заједнице; - Унапређивање социјалних компетенција, развијањем, јачањем и учвршћивањем низа социјалних вештина; - Рад на квалитетно организованом слободном времену младих;	- Унапређено знање, вештине и ставови младих у вези са насиљем; - Смањење стопе насиља које чине млади; - Смањење броја жртава насиља; - Број информативних и едукативних садржаја;	Полицијска управа Панчево, Канцеларија за младе, основне и средње школе, Дом омладине, Центар за социјални рад, Секретаријат за јавне службе и социјална питања Градске управе града Панчева, цивилни сектор;
Безбедност младих у саобраћају	- Освешћивање младих о безбедности у саобраћају;	- Информисање и едукација младих о безбедности у саобраћају (путем радионица, јавних догађаја, кампања и сл.); - Активније учешће средстава јавног информисања у погледу безбедног учествовања у саобраћају и обавештавању о негативним последицама (брза вожња, употреба психоактивних супстанци – алкохол и дрога у вожњи итд);	- Смањење броја саобраћајних незгода у којима учествују млади; - Повећана сарадња са полицијском управом (саобраћајном полицијом); - Број информативних и едукативних садржаја;	Полицијска управа Панчево, Комитет за безбедност саобраћаја, Агенција за безбедност саобраћаја, тело за координацију безбедности саобраћаја, Канцеларија за младе, основне и средње школе, цивилни сектор;
Унапређење међусекторске сарадње, комуникације и информисања младих	- Подизање квалитета рада са младима и стандардизација у погледу безбедности младих;	- Увођење стандарда омладинског рада у градске установе, институције и организације које раде са младима; - Лиценцирање појединаца који раде са младима, у јавном и цивилном сектору; - Подршка програмима који се баве заштитом младих од институционалног и системског насиља, промоцијом вредности ненасиља, мира, толеранције и недискриминације;	- Усвојен правилник о стандардима омладинског рада; - Унапређен системски приступ омладинском раду, који директно утиче на безбедност младих;	Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, Дом омладине, основне и средње школе, цивилни сектор, Секретаријат за јавне службе и социјална питања Градске управе града Панчева;

4.4. Акциони план у области: ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

Препознати проблеми:

- Недостатак могућности да млади стекну прво радно искуство;
- Неинформисаност младих о могућностима самозапошљавања;
- Погрешан избор школовања или занимања, услед неинформисаности младих;
- Недостатак системске подршке програмима запошљавања и самозапошљавања младих.

Акциони план				
Приоритети	Циљеви	Мере	Индикатори (показатељи) успешности	Одговорни за спровођење
Омогућавање младима да обављају студентску и стручну праксу	- Отварање прилика за студенте и незапослене младе да стекну радно искуство и контакте са послодавцима; - Утицај на повећање запошљивости младих;	- Отварање могућности да што већи број студената уради праксу (отварање конкурса за праксе које нису плаћене, скраћивање броја радних сати које студент треба да проведе код послодавца, укључивање још послодавца, увођење редовних годишњих конкурса за студентску праксу у зимском и летњем периоду); - Чешће расписивање конкурса за стручну праксу (два пута годишње);	- Повећан број студената и незапослених младих који добијају праксу; - Повећан број фирми и државних институција које нуде праксу; - Повећан број младих који се запосле захваљујући стеченом искуству и контактима;	Град Панчево-Градска управа, Канцеларија за маде, послодавци, цивилни сектор;
Подстицање омладинског предузетништва	- Охрабривање и оспособљавање младих за започињање сопственог бизниса и тиме смањење незапослености младих;	- Увођење теме омладинског предузетништва у средње школе, кроз факултативну наставу или вршњачку едукацију (јачање свести о предузетништву као економском фактору); - Увођење редовног годишњег програма као једне од стално доступних услуга за младе, који подразумева обуку младих о омладинском предузетништву и започињању сопственог посла;	- Укљученост средњих школа у којима се реализује едукација о омладинском предузетништву; - Повећан број младих који научно реализују у пракси; - Повећање броја младих предузетника; - Појачана свест младих о предузетништву и оспособљеност за самозапошљавање;	Град Панчево-Градска управа, Национална служба, Канцеларија за младе, Дом омладине, основне и средње школе, приватни сектор, цивилни сектор;
Подстицање социјалног предузетништва	- Охрабривање и оспособљавање младих за започињање бизниса, као и смањење броја незапослених младих из маргинализованих друштвених група, са функционалним сметњама, младих у конфликту са законом;	- Оснивање социјалних предузећа која би запошљавала младе из маргинализованих друштвених група, са функционалним сметњама, младе у проблему са законом, као и друге незапослене младе; - Успостављање сарадње са Центром за социјални рад и Националном службом за запошљавање који би посредовали у запошљавању младих који су корисници њихових услуга; - Промоција женског предузетништва, успешних пословних жена и жена лидерки;	- Број предузећа који се баве социјалним предузетништвом; - Број запослених у тим предузећима и њихова успешност пословања;	Град Панчево-Градска управа (давање подстицаја и финансијске подршке), Национална служба за запошљавање, Центар за социјални рад, цивилни сектор;
Развој програма каријерног саветовања и информисања	- Млади који самостално и промишљено доносе одлуку о свом школовању/ занимању/ запошљавању; - Смањење незапослености младих;	- Развој услуга Каријерног инфо кутка – информисање и саветовање младих, радионичарски рад, трибине и посете послодавцима, реални сусрети; - Организација сајмова занимања, сајмова образовања, сајмова запошљавања и пракси;	- Повећан број ученика/студената/ младих који долазе да се информишу, похађају семинаре, иду на саветовање и реалне сусрете у предузећа; - Повећан број фирми и државних институција које омогућавају реалне сусрете;	Градска управа, Канцеларија за младе, послодавци, основне и средње школе, цивилни сектор;
Унапређење међусекторске сарадње, комуникације и бољег информисања младих	- Унапређење сарадње и комуникације са релевантним институцијама/subjектима; - Формирање базе података са циљем повезивања студената/незапослених са послодавцима и боље	- Континуирано праћење и успостављање сарадње са цивилним сектором, амбасадама, страним и домаћим фондовима, разним државним институцијама и привредним subjектима (пре свега панчевачким и привредницима из непосредног окружења) како би се разменила искуства и покренули различити пројекти; - Ангажовање одређеног броја младих који би радили у оквиру Канцеларије за младе, свакодневно пратили	- Повећан број институција/привредних subjеката са којима је овој области остварена функционална сарадња; - Број сталних сарадника и волонтера у Канцеларији за младе; - Оформљена функционална база података; - Повећан број и квалитет услуга које се нуде младима у овој области;	Градска управа, Канцеларија за младе, установе и институције послодавци, основне и средње школе, приватни сектор, цивилни сектор;

	информисаности младих о тржишту рада;	институције/subjекте и радили на успостављању и одржавању сарадње са њима, али и стицали стучну праксу; - Формирање база послодаваца, студената, незапослених, где би млади били представљени на једном месту, кроз биографију и кратак синопсис; - Повезивање младих и послодаваца како би млади стекли радно искуство; - Информисање младих о могућностима волонтирања, запошљавања, додатним едукацијама, стипендијама, итд;		
--	---------------------------------------	--	--	--

4.5. Акциони план у области: УЧЕШЋЕ МЛАДИХ У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА

Препознати проблеми:

- Искљученост младих из органа који одлучују и процеса доношења одлука;
- Недодостатак једноставнијег и отворенијег система приступа приликом предлагања решења за одређени проблем младих;
- Неупућеност младих у процесе одлучивања и неинформисаност о органима који доносе одлуке за младе;
- Неинтересованост младих за укључивање у процесе доношења одлука.

Акциони план				
Приоритети	Циљеви	Мере	Индикатори (показатељи) успешности	Одговорни за спровођење
Активније укључивање младих у процесе одлучивања; Боља информисаност и заинтересованост младих за процесе одлучивања у локалној заједници;	- Већа присутност, укљученост и партиципација младих у процесима доношења одлука; - Едукација младих о учешћу у процесима одлучивања;	- Оснивање Скупштине младих града Панчева, као предлагачког тела Скупштине града Панчева; - Организација обука, тренинга, радионица, јавних расправа за младе о процесима доношења одлука; - Оснивање и подршка ученичких и студентских парламената; - Подршка умрежавању организација младих;	- Заснованије одлуке које се тичу младих и конкретније усмерене на решавање стварних проблема и потреба младих; - Организованији млади који активно учествују како у процесима доношења одлука у својим школама, тако и у широј локалној заједници; - Информисани и оснажени млади, спремни да реагују, учествују и доприносе развоју друштва;	Град Панчево-Градска управа, Скупштина града Панчева, Градско веће, Канцеларија за маде, установе и институције;
Унапређење међусекторске сарадње, комуникације и информисања младих;	- Отвореност рада органа који доносе одлуке за младе; - Отвореност рада установа и институција;	- Отворен процес имплементације и реализације Стратегије бриге о младима града Панчева, као и њеног праћења; - Отворен процес доношења акционих планова бриге о младима за сваку годину; - Осигурано постојање и активан рад	- Млади препознати од стране доносиоца одлука, као равноправни учесници у процесима унапређења и развоја заједнице; - Повећање броја младих који учествују у доношењу одлука; - Постојање мрежа младих, који репрезентују младе у процесима доношења одлука;	

		<p>Савета за младе Скупштине града Панчева и тима за имплементацију Стратегије бриге о младима;</p> <p>- Организација практичне наставе грађанског васпитања у средњим школама у Панчеву, у којој ће учествовати Канцеларија за младе, органи и тела за доношење одлука у граду;</p>		
--	--	--	--	--

4.6. Акциони план у области: АКТИВИЗАМ И ВОЛОНТЕРИЗАМ МЛАДИХ

Препознати проблеми:

- Непрепознавање волонтеризма-волонтерски рад се не вреднује на адекватан начин;
- Непостојање адекватних простора за младе;
- Недостатак адекватне системске подршке цивилном сектору младих и за младе;
- Слаба повезаност и умреженост цивилног сектора младих и за младе, међусобно и са јавним сектором.

Акциони план				
Приоритети	Циљеви	Мере	Индикатори (показатељи) успешности	Одговорни за спровођење
Промоција волонтеризма и вредновање волонтерског рада	- Стварање и развој волонтерског сервиса младих;	- Мапирање адекватног простора за оснивање волонтерског сервиса; - Креирање базе волонтера младих; - Креирање и увођење волонтерских књижица и адекватног метода вредновања волонтерског рада; - Умрежавање са организаторима волонтирања у граду – установама, интитуцијама, цивилним сектором; - Повезање са осталим волонтерским сервисима широм земље и света;	- Укљученост већег броја младих у активности на територији града; - Већа транспарентност волонтерског рада; - Већа заинтересованост младих да волонтирају;	Канцеларија за младе, Дом омладине, цивилни сектор, друге установе и институције, месне заједнице;
Мапирање адекватних простора за младе	- Обезбеђивање простора који млади, њихове неформалне групе и организације могу користити бесплатно;	- Јавни конкурс за доделу простора за рад организација младих; - Формирање заједничких ресурс и инфо центара за младе, омладинских клубова у граду и насељеним местима;	- Боља искоришћеност постојећих простора који се не користе; - Видљивији и отворенији рад цивилног сектора младих; - Боља информисаност младих о програмима и услугама који су им намењени; - Унапређење постојећих програма и услуга за младе и развијање нових;	Град Панчево-Градска управа, Градско веће, Канцеларија за младе, Дом омладине, цивилни сектор; Месне заједнице;

<p>Унапређење међусекторске сарадње, комуникације и информисања младих</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Системска подршка цивилном сектору младих од стране Градске управе и установа; - Промоција активизма и већа видљивост удружења младих и за младе; - Умрежавање активних организација младих, њихово међусобно повезивање и заједнички рад; - Учвршћивање сарадње цивилног сектора младих и за младе са установама и институцијама у граду; - Повезивање младих у насељеним местима и граду; 	<ul style="list-style-type: none"> - Редовно организовање сајмова-презентација удружења младих и за младе; - Креирање редовно ажуриране и доступне базе удружења младих и за младе; - Потписивање меморандума и протокола о сарадњи (у вези са спровођењем конкретног пројекта или о заједничком спровођењу општих циљева) између организација младих и за младе међусобно, али и са установама и институцијама; - Формирање кровне организације младих Панчева и формирање савеза организација; - Увођење бољег система информисања младих о активностима цивилног сектора, програмима и услугама за младе, који би обухватао заједничке инфо тачке (огласне табле и инфо пултови), већу присутност младих у постојећим медијима и подршку оснивања нових медија за младе, заједничко представљање на интернету (портал за младе Панчева); - Редовно спровођење конкурса Града Панчева, за су/финансирање програма и пројеката које спровode организације и неформалне групе младих и за младе; - Обезбеђивање могућности за бесплатне књиговодствене услуге за цивилни сектор младих и за младе; - Подршка организацијама при њиховом оснивању; - Обуке/едукације младих о активизму и волонтеризму; 	<ul style="list-style-type: none"> - Квалитетнији и доступнији садржаји, програми и услуге за младе; - транспарентнији рад цивилног сектора младих и за младе; - транспарентнији и отворенији рад установа и институција; - Виши ниво информисаности младих о доступним садржајима, програмима и услугама за младе; - Виши ниво самоиницијативе младих; - Виши ниво подршке од стране инситуција и установа; - Унапређена међусекторска сарадња између цивилног и јавног сектора; - Боља повезаност града и насељених места у погледу комуникације и интеракције; 	<p>Град Панчево-Градска управа, Канцеларија за младе, Дом омладине и друге установе, цивилни сектор, месне заједнице;</p>
---	---	---	---	---

4. 7. Акциони план у области : МОБИЛНОСТ И ИНТЕРКУЛТУРАЛИЗАМ МЛАДИХ

Препознати проблеми:

- Неуједначене и неприступачне цене превоза за младе, на градском, међуградском и међумесном нивоу;
- Неуједначена фреквентност линија превоза за младе, на градском, међуградском и међумесном нивоу;
- Недостатак приступачних могућности за младе да путују ван свог града;
- Недовољна повезаност и интеракција међу младима припадницима различитих националних заједница;
- Недостатак простора за младе са могућношћу коришћења смештајног капацитета;

Акциони план				
Приоритети	Циљеви	Мере	Индикатори (показатељи) успешности	Одговорни за спровођење
Мобилност младих на градском и међуградском нивоу	- Редован и доступан превоз за младе у Панчеву и ка Београду и околним местима;	- Јавно заговарање са циљем увођења приступачнијих цена карата за превоз за младе - изједначавање цена међуградског са ценама локалног превоза; - Уједначавање и снижавање цена месечних карата за превоз – увођење омладинских картица за превоз; - Увођење редовног и доступног градског и међуградског ноћног превоза;	- Уведене ноћне линије; - Учесталије градске линије превоза; - Умањене цене месечних карата за студенте и ученике и њихово изједначавање на градском и приградском нивоу;	Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, Савет за младе Скупштине града Панчева, ЈКП „Аутотранспорт-Панчево“;
Мобилност младих из насељених места	- Унапређена мобилност младих на релацији град-село;	- Јавно заговарање са циљем увођења редовнијег превоза, ноћних линија и приступачнијих цена карата за превоз за младе из насељених места;	- Уведене ноћне линије; - Учесталије међумесне линије превоза; - Умањене цене месечних карата за студенте и ученике и њихово изједначавање на градском, приградском и међумесном нивоу;	Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, Савет за младе Скупштине града Панчева, ЈКП „Аутотранспорт-Панчево“;
Размене и путовања младих (локални, национални, међународни ниво)	- Суфинансирање и кредитирање различитих студентских и ученичких путовања; - Организација омладинских кампова и размена младих;	- Оснивање посебног дела буџета за студентска и ученичка путовања – редовно расписивање годишњих конкурса за подршку ових путовања; - Акредитовање Канцеларије за младе, Дома омладине и удружења младих и за младе, за слање и примање младих волонтера/ки у оквиру међународних програма размене; - Подршка организацији едукативних и волонтерских кампова младих;	- Појачана мобилност младих на нивоу Србије и иностранства;	Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, установе и институције, цивилни сектор;
Млади и култура - интеркултуралност и мултикултуралност младих	- Промовисање културе и уважавања различитости; - Учешће младих у креирању туристичке понуде, презентације и промоције града Панчева;	- Покретање двосмерне комуникације са младима из националних заједница, кроз заједничке активности и пројекте; - Учешће у развоју инклузивног, мултикултуралног друштва - ширење омладинског активизма и умрежавање појединаца и група, ради остварења сличних или истих циљева; - Подршка програмима обуке ученика и студената као локалних туристичких водича, организација тура и обилазака намењених младима, презентације и промоције културне и туристичке понуде града са младима као организаторима и промотерима (интернет презентације, јавни догађаји, и сл.);	- Развијено инклузивно мултикултурално друштво са младима као носиоцима развоја; - Унапређена културна и туристичка понуда града кроз реализацију омладинских пројеката;	Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, Туристичка организација Панчева, установе и институције, цивилни сектор;

<p>Оспособљавање простора за младе који омогућава подстицање мобилности</p>	<p>- Отворени јавни простори за младе, са циљем окупљања и заједничког рада младих из различитих средина (из Србије и иностранства) и могућношћу коришћења смештајних капацитета;</p>	<p>- Оспособљавање и привођење намени постојећих простора, за окупљање и рад младих, са смештајним капацитетима за омладинске размене;</p>	<p>- Повећана мобилност младих на регионалном и међународном нивоу; - Унапређен квалитет програма и услуга за младе који би били везани за отворене јавне просторе;</p>	<p>Град Панчево-Градска управа града Панчева, Дирекција за уређење и изградњу, Канцеларија за младе, Туристичка организација Панчева, установе и институције, цивилни сектор;</p>
<p>Унапређење међусекторске сарадње, комуникације и информисања младих</p>	<p>- Повећање мобилности младих на интернету - бесплатна употреба и доступност интернета на местима окупљања младих (Дом омладине, Омладински ресурсни центар, клубови за младе у насељеним местима); - Већа покривеност бесплатним интернетом на територији града и насељених места; - Боља комуникација младих из града и насељених места, кроз заједничко спровођење активности и изједначавање пружања услуга за младе у граду и насељеним местима;</p>	<p>- Техничко оспособљавање и увођење интернета на местима окупљања младих у граду и насељеним местима; - Потписивање протокола о сарадњи између организатора програма за маде (јавни и цивилни сектор) у циљу једнаке заступљености програма за младе у граду и насељеним местима;</p>	<p>- Повећана мобилност младих на интернету-омогућена боља доступност информација које су од значаја младима; - Боља информисаност и укљученост младих из насељених места; - Умреженост установа, институција и цивилног сектора у граду и насељеним местима и усклађеност њихових програма;</p>	<p>Град Панчево-Градска управа града Панчева, Канцеларија за младе, установе и институције, месне заједнице, цивилни сектор;</p>

5. Механизми одрживости спровођења Стратегије и акционог плана бриге о младима града Панчева

Поглавље 5 овог документа односи се на механизме који су неопходни да буду развијени током имплементације Стратегије и акционог плана и представљају неопходне елементе сваке успешне и одрживе омладинске политике на локалном нивоу. Ови елементи садржани су и препознати као важни субјекти омладинске политике и у Закону о младима Републике Србије, Националној Стратегији за младе и Акционом плану политике за младе Војводине.

Током реализације Стратегије и акционог плана бриге о младима града Панчева, поред мера излистаних у акционом плану, одговорне стране за реализацију овог документа имају обавезу да обезбеде механизме и елементе као што су:

- 5.1. Тела и органи задужени за младе на нивоу локалне самоуправе
 - 5.1.1. Канцеларија за младе
 - 5.1.2. Сарадник за бригу о младима и цивилни сектор у Градској управи града Панчева
 - 5.1.3. Члан Градског већа задужен за младе
- 5.2. Институционалне структуре учешћа младих
 - 4.2.1. Скупштински савет за младе
- 5.3. Организације младих и за младе и локална кровна организација младих
- 5.4. Финансирање Стратегије
 - 5.4.1. Буџет за младе
 - 5.4.2. Јавни конкурси за реализацију Стратегије
 - 5.4.3. Међународни извори финансирања
- 5.5. Сервиси и простор за младе
 - 5.5.1. Дом омладине – омладински центри
 - 5.5.2. Омладински клубови
 - 5.5.3. Простори за младе
- 5.6. Стандарди и омладински рад
- 5.7. Информисање младих
- 5.8. Истраживања о младима
- 5.9. Мониторинг и евалуација спровођења Стратегије

У свим областима Стратегије, ови елементи на нивоу локалне самоуправе допринеће следећим циљевима:

- Осигурати координацију и сарадњу међу свим субјектима који пружају услуге и програме за младе;
- Услуге и активности за младе су у складу са њиховим потребама;
- Отворен, доступан и младима пријемчив простор је предуслов континуираног пружања услуга за младе и повећања активног учешћа младих;
- Унапредити разумевање тржишта међу пружаоцима услуга, с обзиром на то да су односи са корисницима, комуникације, простор и квалитет услуга важни елементи успеха;
- Обезбедити компетенције за омладински рад код оних који раде са младима;
- Унапредити капацитете и механизме за прикупљање података и праћење;
- Осигурати континуитет услуга и програма које се пружају;
- Обезбедити редовне процене квалитета услуга и програма у правцу континуираног унапређења и прилагођавања потребама младих;
- Информисати, едуковати и саветовати младе.

5.1.Тела и органи задужени за младе на нивоу локалне самоуправе

Да би стратешка брига функционисала на нивоу Града, неопходно је обезбедити рад тела и органа који ће бити задужени само за питања младих. Постојање градских тела и органа подразумева постојање функционалних структура које обједињавају локалну бригу о младима, али и гарантују спровођење Старегије и заговарају за најважнија питања и проблеме младих на местима где се доносе одлуке, те је зато неопходно да током реализације Стратегије функционишу:

- 5.1.1. Канцеларија за младе,
- 5.1.2. Сарадник за бригу о младима и цивилни сектор у Градској управи града Панчева,
- 5.1.3. Члан Градског већа задужен за младе.

Овим телима и органима неопходно је обезбедити простор и средства за рад, уредити опис посла и кроз градске одлуке озваничити постојање ових механизма. Ова тела се, поред реализације Стратегије, баве и праћењем, контролом и вредновањем њене имплементације, те ова места не могу бити волонтерска, већ Град треба успостављањем одрживих структура показати одговорну бригу о младима.

Ове структуре обезбеђују коменаџмент на нивоу Града и мобилишу све потенцијале у друштву, посебно младе чланове заједнице, за стварање нових материјалних и духовних вредности, за отворени и самоодрживи развој, те активну улогу у процесу развитка демократског друштва и правне државе. Њихов задатак је и да се залажу за стварање услова за афирмацију младих, смањење њиховог напуштања локалне заједнице, изградњу конструктивног и партнерског односа са омладинским организацијама и јединицама државне управе и локалне самоуправе у остваривању циљева за добробит младих људи у друштву.

Кључну улогу у реализацији Стратегије има Канцеларија за младе, која још увек није на прави начин систематизована као јединица Градске управе, а позиција координатора КзМ није одвојена од позиције сарадника за бригу о младима и цивилни сектор. Канцеларија за младе је оперативно тело Градске управе, која израђује планове, координира активностима и усклађује акције са циљем да:

- Брине о приоритетним проблемима младих уз уважавање потреба младих,
- Израђује односе и сарађује са локалним организацијама и иницијативама младих,
- Буде усмерена ка међународној сарадњи и користи препоруке Европске повеље о учешћу младих на локалном и регионалном нивоу,
- Подржава изградњу грађанског друштва и партнерстава.

Задаци Канцеларије за младе су:

- Осигуравање видљивости Стратегије бриге о младима и могућности које она пружа,
- Осигуравање реализације Стратегије бриге о младима,
- Мониторинг процеса имплементације и реализације Стратегије бриге о младима,
- Проналажење нових могућности финансирања програма за младе у Панчеву,
- Осигуравање успешне комуникације свих релевантних и одговорних субјеката за развој младих на локалном, покрајинском и националном нивоу,
- Пружање подршке омладинским организацијама и иницијативама на територији Панчева,
- Иницирање сарадње са сродним институцијама на покрајинском, националном и интернационалном нивоу.

Да би Стратегија и акциони план уопште могли бити квалитетно реализовани, неопходно је у првим месецима реализације Стратегије:

- Формирати КзМ као јединицу Градске управе којом руководи координатор КзМ, систематизовати то радно место и обезбедити средства и ресурсе за функционисање,
- У одлукама о формирању Градског већа предвидети позицију и ресурсе за члана Градског већа задуженог за младе,
- У Градској управи, у Секретаријату за јавне службе и социјална питања, систематизовати радно место Сарадника за бригу о младима и рад са цивилним сектором, који би радио у оквиру или у координацији са КзМ,
- У Градској управи, у Секретаријату за јавне службе и социјална питања, задржати одсек који се брине о младима.

5.2. Институционалне структуре учешћа младих

Минимум учешћа младих на локалном нивоу неопходно је обезбедити кроз функционисање Савета за младе, али и укључивање младих у доношење одлука у Скупштини града Панчева, јавним предузећима и установама.

Скупштински Савет за младе у Панчеву треба да окупља представнике ОЦД, стручњаке у области омладинског рада, представнике ученика, студената и подмладака политичких партија, те да се демократски и транспарентно бави питањима младих, реагујући на важна питања за младе, преиспитујући скупштинске одлуке за младе.

Пре формирања Савета, неопходно је упутити јавни позив за чланове Савета и формирати независну комисију која ће прикупити предлоге и предложити Скупштини на усвајање, која такође треба да има представнике младих, подмладака политичких партија, тела и органа из локалне самоуправе који се баве младима. Оваква структура обезбеђује квалитетнији и одрживији рад Савета за младе скупштине града.

Неопходно је увести квоте за младе, које су се у недемократским и затвореним друштвима показале као једини механизам који обезбеђује учешће маргинализованих група. Са друге стране неопходно је радити на умрежавању младих, како би имали своја репрезентативна удружења за доношење значајних одлука и делегирање младих за руководеће и саветничке позиције.

5.3. Организације младих и за младе и локална кровна организација младих

У Панчеву постоји велики број организација цивилног друштва које се баве младима или су организације младих, међутим, показатељ успешне Стратегије за младе није само број организација младих и за младе, већ и подршка која им се пружа.

Грађански сектор у Панчеву је веома јак и има дугу традицију. Међутим, најтеже стање код организација цивилног друштва јесте међу организацијама младих, које теже долазе до средстава, због недовољног искуства у управљању организацијама и тражењу средстава. Кључни проблем код организовања младих јесте бесплатан простор за младе, који током спровођења досадашње локалне омладинске политике није обезбеђен у довољној мери.

Локална кровна организација младих је важан елемент репрезентативности младих и заступања интереса младих. Одсуство подршке изградње ове мреже и/или едукација и информисање о важности исте, допринела је да се овај важан елемент омладинске политике не формира. Данас, када у Србији постоји Кровна организација младих Србије, када се област умрежавања младих спушта на локални и програмски ниво, веома је важно не пропустити шансу да се глас младих Панчева чује, не само на локалном него и на националном нивоу.

5.4. Финансирање Стратегије

Одговорна брига о младима, као развој у најширем смислу, подразумева и инвестиције, односно одвајање средстава за реализацију Стратегије. Транспарентност и демократичност приликом финансирања укључује постојање буџетске линије за младе у градском буџету, али и јавни конкурс за реализацију Стратегије.

5.4.1. Буџет за младе

Подршка младима у локалној заједници подразумева и постојање буџета за младе. Постојање буџета значи да млади учествују и у његовом креирању, праћењу трошења и реализацији. Панчево је формирало буџетску линију за младе међу првим локалним самоуправама, а у предлагање буџета морају бити укључени Канцеларија за младе, Савет за младе и Већник за младе, што ће допринети транспарентности и укључивању младих у доношење одлука. Буџетске ставке које су намењене конкретној подршци младима према показатељима износе мање од 1% укупног буџета града. Буџет за младе креће се од 0,3 до 0,6% укупног градског буџета. Однос укупног буџета града и издвајања за младе, не привилегује наше младе суграђане, јер локалне самоуправе у Србији са мањим буџетима издвајају веће суме за младе, тако да је неопходно увећавати буџет за младе града Панчева.

Поред буџетске линије у градском буџету, неопходно је наставити са издвајањем за младе у Градској управи, која су веома велика и разнолика, што доказује одговорну бригу о младима. Младима треба да буду доступни и фондови за реализацију пројеката из области културе, информисања, спорта, заштите животне средине, социјалне политике, као и за пројекте и програме за пружање подршке организацијама цивилног друштва.

Посебно је важно одвајати средства за просторе за младе, којих је све мање у граду, у насељеним местима још мање, а Стратегија их мапира као једне од најприоритетнијих ствари.

5.4.2. Јавни конкурси за реализацију Стратегије

Постојање конкурса за реализацију Стратегије бриге о младима и издвајањем средстава за њега, који град Панчево сваке године расписује, младима и другим заинтересованим странама омогућује и учешће у реализацији, где они имају једнаке могућности за предлагање метода у решавању проблема младих и мера Стратегије. Веома је важно истаћи да током реализације Стратегије и расписивања конкурса, постоји Комисија за вредновање предлога чији су чланови, поред члана Градског већа, представници Савета за младе, Канцеларије за младе, представници ОЦД и сами млади људи. Конкурсни задаци треба да буду сваке године усклађени са Акционим планом Стратегије за младе.

Са овом праксом буџетирања младих и њихових идеја треба наставити, као и са реализацијом јавних конкурса за финасирање пројеката, што омогућава транспарентност и демократичност реализације буџета. Важно је истаћи да је процес још транспарентнији ако постоји јавни позив и за чланове комисије који Градоначелнику предлажу одобравање ових пројеката.

Конкурс за су/финансирање програма и пројеката за све заинтересоване стране за реализацију Стратегије и акционог плана за младе, представља један од кључних елемената њиховог ефикасног и квалитетног спровођења. Практику расписивања конкурса сваке године треба задржати, као и издвајање посебних средстава за његову реализацију у буџету локалне заједнице. Конкурс расписује, спроводи и надгледа Канцеларија за младе и остале службе и органи локалне управе, као и конкурсна Комисија.

Овим конкурсом се подржавају пројекти чији се програмски садржај односи на унапређење положаја и квалитета живота младих, задовољавање потреба младих и решавање специфичних проблема младих препознатих у локалној Стратегији и/или акционом плану за младе у приоритетним областима.

Право учешћа на конкурсима могу да имају сви одговорни и заинтересовани за развој младих - омладинске организације, удружења грађана, неформалне групе, установе, институције, предузећа и друге организације са територије локалне самоуправе. Приоритет приликом одлучивања о додели средстава треба да имају:

- пројекти иницирани и реализовани од стране омладинских организација, неформалних група и појединаца (старости од 13 до 30 година);
- оригинални пројекти значајни за младе, чија реализација доноси или упућује на решење уочених проблема у одређеној области;
- пројекти који активно укључују заједницу и доприносе успостављању и унапређивању међусекторских партнерстава;
- пројекти који се реализују на друштвено ангажован и одговоран начин;
- пројекти који промовишу позитивне вредности и подстичу активизам, заинтересованост, солидарност, посвећеност и партнерско деловање.

Средства не би требало да буду одобрена за непотпуне и неблаговремене пријаве, предлоге пројеката који нису у складу са приоритетима Стратегије, предлоге пројеката подносилаца који су раније добијали финансијску подршку, а нису у предвиђеном року и адекватно реализовали планиране пројектне задатке или нису поднели извештај о реализацији пројекта и утрошку средстава, захтеве за добијање финансијске подршке профитним и комерцијалним пројектима, предлоге пројеката у којима су финансијска средства за хонораре, плате и/или дневнице већа од трошкова програмских активности.

Предлоге пројеката разматра конкурсна комисија за вредновање програма и пројеката за реализацију Стратегије и акционог плана за младе, према утврђеним критеријумима и приоритетима, на основу чијег мишљења Градоначелник врши избор пројеката, одобрава их и утврђује коначан износ средстава за њихову реализацију. Предлагачи чији је пројекат прихваћен, закључују уговор са јединицом локалне самоуправе, којим се регулишу међусобна права и обавезе уговорних страна. Неизвршавање уговорних обавеза повлачи за собом обавезу враћања средстава у буџет града Панчева.

Избор конкурсне комисије је јаван, демократичан и отворен процес. Мандат комисије је годину дана, а комисију именује Градоначелник, након јавног позива за предлагање чланова конкурсне комисије. Комисија треба да броји непаран број чланова, а више од половине чланова треба да буду млади људи. Комисију чине, пре свега, представници крвне организације младих, а у колико она није формирана, предност треба да имају кандидати чију кандидатуру је подржао већи број организација младих и за младе. Чланови комисије су и представници удружења грађана, уније студената, ученичких парламената, неформалних група младих, истакнути млади људи и грађани, као и стручњаци у области омладинског рада.

5.4.3. Међународни извори финансирања

Поред локалног, покрајинског и републичког буџета из којих се могу обезбеђивати средства за имплементацију Стратегије бриге о младима, неопходно је истаћи важност међународних фондова који су све присутнији и доступнији извори финансирања, те омогућавају добијање финансијске подршке за реализацију програма и пројеката младих и за младе. Бројни инструменти предприсутне помоћи ЕУ отворени су за Србију, али се недовољно користе, највише услед слабе информисаности и недостатка адекватних обука за потенцијалне апликанте. Програми као што су “Erasmus +”, “Europe for Citizens”, “Horizon 2020”, “Creative Europe”, “Romania-Republic of Serbia IPA Crossborder Cooperation Programme” и други, предвиђају средства за реализацију програма и пројеката који се односе на јачање међународне сарадње, подстицање мобилности младих и омладинских радника, унапређење формалног и неформалног образовања и слично, те се за наредни период снажно препоручује подршка активностима које се односе на повећање капацитета цивилног сектора и оснаживање појединачног, у правцу унапређења вештина и знања потребних за управљање пројектима и аплицирање код фондова ЕУ.

Пример овакве праксе јесте пројекат под називом “Rock-n-River – креирање пријатељске атмосфере за младе дуж обале реке Тамиш”, финансираног од стране Европске Уније кроз ИПА програм прекограничне сарадње Румунија-Република Србија и суфинансираног од стране града Панчева и румунске општине Карансебеш. Општи циљ пројекта био је стицање знања и размена искустава младих у Панчеву и Карансебешу, кроз заједничке активности у области културе, бриге о младима, спорта и рекреације. Река Тамиш био је главно место одвијања програмских садржаја који су обухватили музичке, едукативне и спортске активности, те је тиме скренута пажња на могућности бољег коришћења драгоценог заједничког природног ресурса на чијем се изворишту и ушћу налазе ова два града. Поред организације заједничких јавних догађаја и размене младих који су у њима учествовали, пројекат је подразумевао и обезбеђивање стационарне платформе-плутајуће бине на кеју у граду Панчеву, чиме су створени услови за развијање квалитетнијег живота пре свега младих, али и других друштвених група, као и за развој културног и речног туризма, захваљујући могућности приступа чамаца и малих бродова уграђеним пристанима. Важна активност партнерског града је израда Студије изводљивости гринфилд зоне, намењене изградњи омладинског центра на обали Тамиша у Карансебешу.

У оквиру пројекта, одржане су и две заједничке радионице за младе, под називом “Млади у европској Румунији” и „Имам план!“, на којима су размењена искуства у примени стандарда и вредности ЕУ, као и знања и вештине у стратешком и пројектном планирању. Радионице су изнедриле неке од препорука за креирање овог стратешког документа бриге о младима града Панчева, али и првог Акционог плана за младе општине Карансебеш.

У реализацију пројекта су били укључени бројни субјекти са обе стране - представници локалних самоуправа и локалних власти оба града, представници установа културе, удружења младих и за младе, неформалне групе, музички бендови и уметници, спортске организације, као и бројни непосредни учесници и посетиоци јавних догађаја, а након реализације пројекта остали су бројни продукти који су допринели стварању услова за наставак и конкретизацију прекограничне сарадње међу младима.

5.5. Сервиси и простор за младе

Реализација Стратегије подразумева формирање сервиса и подршку у раду који ће пружати услуге за младе, а то се пре свега односи на:

- 5.5.1. Дом омладине – омладински центар,
- 5.5.2. Омладинске клубове,
- 5.5.3. Просторе за младе.

Под сервисима за младе се углавном подразумевају омладински клуб, омладински центар, ресурсни/инфо центар, Дом омладине и други објекти или установе, које су саставни део омладинске политике и разликују се од Канцеларија за младе, а често их у Србији не разликујемо довољно и поистовећујемо их. Оснивач сервиса за младе може бити и ОЦД и локална самоуправа. У граду Панчеву постоји Дом омладине са великим просторним капацитетима и богатим програмом за младе, чији је оснивач Град, а ова установа културе

већ испуњава услове и може да прерасте у омладински центар. У насељеним местима/месним заједницама постоји потреба да се отвори још омладинских клубова и инфо центара за младе, нарочито при зградама месних заједница и Домова културе у насељеним местима.

Велики је број организација цивилног друштва чији се број из године у годину мења. Годишње се угаси 5 до 10 организација и група, углавном због одсуства финансија и простора за рад, те је неопходно мапирати нове просторе и дати их на бесплатну употребу овим организацијама.

5.6. Стандарди и омладински рад

Развијати и унапређивати стандарде квалитета омладинског рада и механизме за његово праћење и унапређивање пре свега подразумева достизање следећих специфичних циљева:

- Развити и применити стандарде квалитета омладинског рада, механизме за његово независно праћење, начине за континуирано унапређивање квалитета омладинског рада;
- Развити и применити стандарде образовања, усавршавања и обучавања професионалаца и волонтера који раде са младима;
- Промовисати и применити стандард занимања *Омладински радник*;
- Дефинисати и развијати стандарде система (квалитет установа, кадра, начина управљања и финансирања), процеса, циљева, односно исхода образовања, општих и стручних компетенција;
- Дефинисати и развијати стандарде квалитета у неформалном образовању (програма, услова рада, процеса наставе и учења, кључних компетенција, кадра);
- Примењивати методе и облике рада који подстичу активно учешће младих;
- Унапређивати систем професионалног развоја свих категорија запослених који раде са младима у Граду;
- Повећати укупну материјалну опремљеност установа и клубова, посебно средствима неопходним за примену инклузивног приступа;

Одсуство адекватне и правовремене реакције у раду са младима, доприноси угрожавању младих, њихове сигурности и тиме њихових елементарних права на живот и развој. Злостављање не подразумева само предузете или свесно неспречене мере/акције које проузрокују значајне озледе или угрожен живот младих, већ се састоји од свега што појединци и институције ураде или не ураде, а што директно или индиректно штети деци/младима или нарушава њихов сигуран и здрав развој ка свету одраслих. Деца и млади су најрањивији чланови нашег друштва, стога треба да знају да имају право на сигурност, као и да се осећају безбедно. Сви облици злоупотреба, насиља, злостављања или занемаривања деце/младих, којима се угрожавају или нарушавају физички и лични интегритет детета/младе особе и осујећује оптимални развој, представљају повреде тог основног права.

Важно је нагласити да су сви актери који се налазе у директном контакту са децом и младима, носиоци дужности бриге. Приступ у заштити деце и младих заснива се на међусекторској сарадњи, како би се у најбољој могућој мери одговорило на ово комплексно питање. Међусекторску мрежу сачињавају образовни, социјални, правни, здравствени систем, као и удружења која се директно баве овим питањима или раде са децом/младима. Сви који раде са младима, имају обавезу да делују у складу са УН Конвенцијом о заштити дечјих права (1989) и у складу са законским обавезама земље у којој раде, а у Републици Србији, злостављање је категорисано као повреда закона.

Овде је врло битно разграничити које су то дужности и обавезе ове професије/занимања, те до које границе сеже компетентност, као и нужност прослеђивања случаја/информације другим институцијама које се баве посебном или секундарном превенцијом, те заштитном интервенцијом.

Увођење стандарда и осигурање омладинског рада код пружаоца услуга за младе су од изузетног значаја, јер се њима покрећу процеси креирања правилника заштите деце и младих, унапређују стандарди и успостављају процедуре рада у односу на заштиту, развој и безбедност деце и младих, успоставља системска међусекторска сарадња између удружења и институција са територије Града, те је нарочито важно обезбедити достизање следећих циљева:

1. Изградња капацитета запослених и сарадника, установа и институција који раде са младима, али и удружења грађана, по питању заштите и безбедности деце и младих;
2. Подстаћи развој стандарда и процедура унутар јавног и цивилног сектора у односу на заштиту и безбедност деце и младих;
3. Унапређење интегративног приступа у пружању услуга социјалне заштите са фокусом на заштиту и безбедност деце и младих;

Квалитет омладинског рада треба се осигуравати у неколико подручја:

- принципи и вредности;
- компетенције омладинских радника и тренера неформалног образовања и запослених у омладинском сектору;
- карактеристике омладинског клуба и центра;
- правни и стратешки оквир и механизми за осигурање квалитета.

Да би квалитет био осигуран, неопходно је да локални сервис за младе и субјекти омладинске политике усвоје основне принципе деловања и вредности у омладинском раду, а то су:

- централна тема рада је лични и социјални развој младих;
- припрема и подстицање младих на активно учешће;
- подстицање и омогућавање континуираног преиспитивања вредности и уверења;
- подстицање и промовисање прихватања и разумевања других;
- вредности омладинског рада.

Поред принципа и вредности, неопходно је постојање етичког кодекса, који се, пре свега, односи на моралне и професионалне принципе које омладински радници и они који раде са младима треба да поштују и даје основ за униформисане и стандардизоване принципе у раду са младима. Омладински радници имају обавезу да:

- третирају младе људе са поштовањем,
- промовишу права младих, подстичу и раде на оснаживању младих да доносе своје изборе и одлуке, као и да активно учествују у процесима доношења одлука у својој друштвеној заједници,
- промовишу и обезбеђују безбедност и сигурност младих,
- доприносе промовисању друштва које препознаје младе као своје равноправне чланове.

Поред свега наведеног, квалитетни сервис за младе морају да испуњавају стандарде, како би се заиста могли називати омладинским клубом/центром и разликовати од других простора у којима млади проводе слободно време. Како би омогућио квалитет спроведених активности, омладински клуб/центар треба да:

- створи боље услове и више могућности за развој, подршку и спровођење омладинског рада;
- препозна значај, промовише омладински рад и оснажи његову улогу у друштву;
- омогући даљи развој квалитета омладинског рада;
- подржи развој нових и унапреди постојеће стратегије за изградњу капацитета омладинских радника и омладинских лидера;
- подржи цивилно друштво у спровођењу одговарајућих обука за омладинске раднике и омладинске лидере;
- идентификује различите облике омладинског рада, компетенције и методе које омладински радници и омладински лидери међусобно размењују, како би развили стратегије за унапређивање квалитета и признавање (рекогницију) омладинског рада;
- промовише запосљивост и мобилност омладинских радника и омладинских лидера, кроз информисање јавности о њиховим квалификацијама и препознавање вештина стечених кроз искуство;
- промовише и подржи истраживање у области омладинског рада и омладинске политике, укључујући његову историјску димензију и важност стратегије омладинског рада данас;
- учини доступним информације о омладинском раду (кроз механизме као што су, на пример, европске и националне кампање о омладинском раду);
- унапреди синергију и комплементарност између иницијатива Европске Уније, Савета Европе и осталих актера на локалном, регионалном, националном и европском нивоу;

- промовише могућности за размену, сарадњу и умрежавање омладинских радника и омладинских лидера, доносиоца одлука и истраживача на локалном, регионалном, националном, европском и међународном нивоу;
- у контексту омладинског рада, промовише развој систематског утврђивања вештина и компетенција стечених кроз обуке.

5.7. Информисање младих

Резултати анкете коју смо спровели о информисаности младих у граду Панчеву, међу популацијом старосне категорије од 15 до 24 године, показују да млади у нашем граду за информисање најређе користе традиционална средства јавног информисања (РТВ “Панчево” и локални недељни лист “Панчевац”), нешто више сајтове различитих установа и организација, а највише друштвене мреже и личне контакте са пријатељима и познаницима.

На питање колико су упознати са услугама које пружају различите установе и организације на територији града Панчева и својим правима која могу да остваре у односу према њима, испитаници су навели да не поседују довољно информација. Међутим, благу предност имају установе културе (Културни центар и Дом омладине) и Канцеларија за младе, у односу на установе здравствене и социјалне заштите, Националну службу за запошљавање, јавна и јавна комунална предузећа.

Слично претходном, када су одговарали на питања о садржајима о којима су им најдоступније информације, млади су навели културне садржаје (концерте и журке, филмске пројекције, представе, изложбе) и изразили потребу да имају више информација које се тичу могућности за волонтирање, путовања, стручне праксе, запошљавање, образовање, едукације, радионице и семинаре.

Препоруке проистекле из овог истраживања:

1. Потребно је сачувати и унапредити постојеће садржаје и формате о младима и за младе у традиционалним медијима;
2. У сарадњи са медијским радницима на територији града, омогућити учешће младих у креирању и уређивању информативних садржаја за младе;
3. Користити у већем капацитету могућности нових медија у комуникацији са младима, пре свега друштвених мрежа;
4. Повећати доступност информација о услугама свих релевантних установа и организација на територији града, пре свега путем интернета – сопствених званичних интернет презентација и профила на друштвеним мрежама и умрежавањем са другим медијима и институцијама;
5. Увести инфо места за младе и радити на њиховој препознатљивости (инфо пултове или огласне табле у школама и на другим местима окупљања младих), на којима ће редовно бити доступне релевантне информације за младе;
6. Подржавати и охрабривати редовно објављивање школских часописа на територији града и остале независне иницијативе младих у области информисања.

5.8. Истраживања о младима

Заснованост одлука о младима од кључног је значаја за реализацију Стратегије, али и доношењу одлука за младе. Неопходни алат у спровођењу Стратегије јесте истраживање потреба младих уз коришћење принципа „о младима, али не без младих“. На овај начин, обезбеђује се да приказ стања о положају младих, циљеви и мере буду засновани на утемељеним и релевантним подацима и резултатима истраживања. Због тога је неопходно обезбедити средства и методе ко ће систематски пратити стање, проблеме, потребе и ставове младих, а посебно:

- Стимулисати истраживања проблема, потреба и ставова младих на нивоу Града, као основа за будући рад са младима и за младе и развој локалних планова акције за младе (најмање једном годишње);
- Подстицати специфична истраживања о квалитету живота и специфичним проблемима младих према приоритетима Стратегије (по потреби, у зависности од обима и фреквенције појављивања специфичних проблема);

5.9. Мониторинг и евалуација спровођења Стратегије

Стратегија и акциони план подразумевају и стални мониторинг и вредновање истих. Неопходно је развити механизам који би обезбедио стално праћење реализације Стратегије, нарочито при предлагању стратешких праваца за теме конкурса, предлагање буџета за младе или мапирања јавних простора за младе.

Веома је важно истраживати све ресурсе које град има и пружа младима. Неопходно је препознати и актере локалне бриге о младима који дају велики допринос развоју и образовању младих, које треба више укључити у развој, реализацију и праћење Стратегије за младе и умрежити их.

Од ових ресурса, неопходно је формирати тим за имплементацију Стратегије који ће се бавити надгледањем и вредновањем спроведених мера. Овај тим би сваке године вршио процену успешности и доносио годишње акционе планове у сарадњи са телима и органима у локалној самоуправи који се баве младима. Тим за имплементацију Стратегије треба бити формиран од стране свих актера омладинске политике, на основу јавног позива.

6. Учесници у процесу израде Стратегије бриге о младима града Панчева 2014-2017.

Захваљујући учесницима интервјуа и радионица, округлих столова и панел дискусија, члановима радних група, представницима удружења и неформалних група, установа и институција, независним стручњацима у области бриге о младима, као и младим појединцима, који су показали заинтересованост и ентузијазам да учествују у процени претходног и изради новог стратешког документа за младе, брига о младима града Панчева наставља свој сигурни развој. Овако широка партиципација говори о свесности и жељи младих и оних који се баве младима, да се успостављају стандарди и ради на унапређењу квалитета живота младих у локалној заједници.

Посебну захвалност упућујемо свима који су дали допринос овом процесу.

Учесници у истраживању о успешности реализације Стратегије бриге о младима општине Панчево 2007-2012.

Средњошколци - Учесници Рекреативно-едукативног кампа „Друштво у природи“ 2012:

1. Александар Обрадинов Маги,	8. Милан Лазић,	15. Теодора Бончић,
2. Дарко Балог,	9. Марија Тимченко,	16. Вања Константиновић,
3. Данијела Лола Лапић,	10. Наталија Стојановић,	17. Владимир Ђукић,
4. Филип Поша,	11. Неда Бабуцић,	18. Александра Биро,
5. Миладиновић Горан,	12. Софија Кујунџић,	19. Адела Бисак,
6. Јелена Бурсаћ,	13. Стефан Станојевић,	20. Исидора Јакшић.
7. Катарина Петровић,	14. Тамара Јовановић,	

Запослени у установама, институцијама и телима које се баве бригом о младима:

1. Александар Фаркаш – члан Градског већа задужен за спорт, у периоду истраживања је био Члан градског већа задужен за омладину и спорт;
2. Снежана Баралић Бошњак – помоћница Секретара Секретаријата за јавне службе и социјална питања Градске Управе града Панчева, у периоду истраживања је била шефица Одсека за културу, информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор;
3. Невенка Кљајић – стручна сарадница у Одсеку за културу, информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор Градске Управе града Панчева;
4. Марија Ћурчин - шефица Одсека за управљање људским ресурсима Градске управе града Панчева, радила и као координаторка КзМ;

5. Марија Команов – координаторка Канцеларије за младе Панчево;
6. Немања Благојевић – организатор у Дому омладине, радио и као директор Дома омладине;
7. Љубомир Радовановић - уредник филмског програма у Дому омладине;
8. Слободан Додић – музички уредник у Дому омладине;
9. Дана Марија Сердар –у периоду истраживања је била директорка Дома омладине;
10. Маја Обрадовић – инспектор СУП Панчево;
11. Зоран Албијанић – директор Центра за социјални рад “Солидарност” Панчево;
12. Др Љиљана Лазић – Завод за јавно здравље Панчево;
13. Јован Самоилов – координатор Омладинског ресурсног центра Панчево;
14. Немања Крањц – у периоду истраживања је био новинар у омладинском програму на РТВ Панчево и у недељном листу “Панчевац”;
15. Драган Милетић – у периоду истраживања је био новинар на РТВ Панчево;
16. Татјана Јелесић– директорка РТВ Панчево;

Представници подмладака политичких партија:

1. Јована Миловановић– Српска напредна странка, 2. Милош Вучковац – Српска напредна странка, 3. Ивана Величковски – Српска напредна странка, 4. Јелена Зорић – Демократска странка, 5. Игор Стојадиновић– Демократска странка, 6. Јована Борковић – Јединствена Србија,	7. Тамара Вуковић– Јединствена Србија, 8. Миодраг Лукић – Лига социјалдемократа Војводине, 9. Катарина Трњаковић– Лига социјалдемократа Војводине, 10. Марина Аготи – Лига социјалдемократа Војводине, 11. Ђорђе Рацић – Српска радикална странка, 12. Немања Главонић – Српска радикална странка.

Активисти и волонтери:

1. Марина Грујић – неформална група „ARTifACT”,
2. Горан Јелисијевић - неформална група „Креација Рекреација”,
3. Александра Величковић - Покрет горана и центар волонтера Панчева,
4. Дејан Рајковић - Савет за омладину МЗ Старчево,
5. Иван Ћирковић - Панчевачко српско црквено певачко друштво,
6. Јована Шаровић- Панчевачко српско црквено певачко друштво,
7. Наташа Ленђел – удружење КОМПАС,
8. Тамара Ујцановић – Теренска јединица Црвеног крста Панчево,
9. Сава Веселиновић - Теренска јединица Црвеног крста Панчево,
10. Моника Кутри – удружење „Омладинска зона”,
11. Филип Миленковић – Астрономско удружење “Милутин Миланковић”,
12. Марина Балаж – Иницијатива за инклузију „ВеликиМали”,
13. Маријана Јовић- Иницијатива за инклузију „ВеликиМали”,
14. Кристина Лукић - Унија средњошколских ученичких парламената Панчева,
15. Ивана Антић - Ученички парламент Гимназије „Урош Предић”,
16. Вања Константиновић - Ученички парламент Гимназије „Урош Предић”,
17. Драган Лончеравић – удружење „ЦЕПТА”,
18. Слободан Гавриловић- удружење „ЦЕПТА”,

19. Марија Милосављевић – Теренска јединица Црвеног крста Панчево и неформална група „ARTifACT“;
20. Стефан Јосимов - Унија студената Панчева,
21. Жарко Јелисавчић - Унија студената Панчева.

Истраживање је спровео и извештај пропремио Ненад Малетин, у то време независни стучњак у области омладинске политике, а сада директор Дома омладине Панчево.

Учесници у креирању предлога текста Стратегије бриге о младима града Панчева 2014-2017.

Тим процеса:

1. Ненад Малетин – директор Дома омладине Панчево,
2. Марија Команов – координаторка Канцеларије за младе Панчево,
3. Александар Фаркаш - члан Градског већа задужен за спорт, у периоду 2012/13. је био члан Градског већа задужен за омладину и спорт,
4. Никола Дамњановић - члан Градског већа задужен за омладину.

Чланови радних група:

- Образовање –

1. Марија Јованов,	4. Маријана Јовић,	7. Стефан Јосимов,
2. Александар Вајзнер,	5. Сања Алексић,	8. Јован Самоилов,
3. Елизабета Милошевић Графенштајн,	6. Станко Пужић,	9. Јесенка Мандрино;

- Здравље и одрастање –

1. Наташа Ленђел,	4. Јована Миловановић,	7. Стефан Вилимоновић;
2. Сава Веселиновић,	5. Марина Илија,	
3. Немања Бојић,	6. Владимир Ђукић,	

- Безбедност –

1. Немања Главонић,	4. Милош Миливојевић,	7. Маријана Милеуснић;
2. Сања Деспотовић,	5. Александро Кривокућа,	
3. Тамара Вицановић,	6. Андреа Баба,	

- Запошљавање –

1. Душанка Јанковић,	3. Тијана Иванковић,	5. Владан Кељевић;
2. Дениз Хоти,	4. Жарко Јелисавчић,	

- Учешће у доношењу одлука –

1. Драган Лончаревић,	4. Милана Мијатовић,	7. Филип Миленковић;
2. Стефан Лобор,	5. Нина Спасовски,	
3. Јелена Доловачки,	6. Ђорђе Палић,	

- Волонтеризам и активизам –

1. Касандра Балтић,	4. Моника Кутри,	7. Слободан Гавриловић;
2. Марина Балаж,	5. Владимир Вељковић,	
3. Милан Лазић,	6. Марија Субашић,	

- Мобилност и интеркултурализам –

1. Марија Милосављевић,	3. Енес Динић,	5. Јелена Јовески,
2. Марина Грујић,	4. Тамара Цуканић,	6. Маријана Коларић.

Учесници радионице за младе о стратешком и пројектном планирању „Имам план!“, организоване у склопу пројекта „Rock-n-River – креирање пријатељске атмосфере за младе дуж обале реке Тамиш“, финансираног од стране Европске Уније кроз ИПА програм прекограничне сарадње Румунија-Република Србија и суфинансираног од стране града Панчева и румунске општине Карансебеш:

Панчево:

1. Марија Јованов,
2. Наташа Ленђел,
3. Невена Стајковић,
4. Миљана Доброта,
5. Стефан Лобор,
6. Магдалена Сабо,
7. Дениз Хоти,
8. Драгана Јоксимовић,
9. Стефан Вилимоновић,
10. Владимир Ђукић,
11. Моника Кутри;

Карансебеш:

1. Andrei Stefanescu,
2. Vlad Orbulescu,
3. Silvia Pop,
4. Liana Badescu,
5. Ioana Ban,
6. Oana Catalina Bazavan,
7. Razvan Alexandru Bazavan,
8. Catalina Milica Bojin,
9. Andreas Eckert,
10. Alexandru Petcoviciu.

Учесници у јавној расправи „Докле смо стигли и како ћемо даље“ и завршној конференцији за израду Стратегије

1. Марија Субашић, Иницијатива за инклузију „ВеликиМали“,
2. Маријана Јовић, Иницијатива за инклузију „ВеликиМали“,
3. Марина Балаж, Иницијатива за инклузију „ВеликиМали“,
4. Касандра Балтић, Унија средњошколских ученичких парламената града Панчева (УНСП),
5. Теодора Чукановић, УНСП,
6. Милан Лазић, УНСП,
7. Урош Бошковић, УНСП,
8. Никола Марјанов, УНСП,
9. Игор Гасенбергер, УНСП,
10. Стефан Вилимоновић, Унија студената града Панчева,
11. Душанка Јанковић, психолог,
12. Марија Јованов, педагог,

13. Немања Главонић, специјални педагог,
14. Сања Алексић, инжењер технологије,
15. Маријана Милеуснић, студент,
16. Алесандро Кривокућа, студент,
17. Јелена Доловачки, студент,
18. Душан Таназевић, студент,
19. Дениз Хоти, удружење „Connecting people“,
20. Стеван Видановић, председник УО Дома омладине,
21. Наташа Ленђел, удружење „КОМПАС“,
22. Владимир Ђукић, удружење „КОМПАС“,
23. Невена Ајваз, удружење „КОМПАС“,
24. Катарина Илијин, удружење „КОМПАС“,
25. Марија Милосављевић, неформална група „ARTifact“,
26. Марина Илија, удружење „На пола пута“,
27. Елизабета Милошевић Графенштајн, професорка математике у Гимназији „Урош Предић“ Панчево,
28. Данијел Јевтић, „Буди мушко“ клуб,
29. Миомир Адамовић, „Буди мушко“ клуб,
30. Страхиња Недељковић, „Буди мушко“ клуб.

Техничка, административна и финансијска подршка:

Град Панчево, Градска управа града Панчева – Секретаријат за јавне службе и социјална питања, Одсек за културу, информисање, спорт, бригу о младима и цивилни сектор, Дом омладине Панчево.

Радионица за младе о стратешком и пројектном планирању „Имам план!“, организована је у склопу пројекта „Rock-n-River – креирање пријатељске атмосфере за младе дуж обале реке Тамиш“, финансираног од стране Европске Уније кроз ИПА програм прекограничне сарадње Румунија-Република Србија и суфинансираног од стране града Панчева и румунске општине Карансебеш.

Предлог текста Стратегије бриге о младима града Панчева 2014-2017. припремили:

Ненад Малетин, директор Дома омладине Панчево и Марија Команов, координаторка Канцеларије за младе града Панчева.